

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת שופטים תשע"ו לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתקל"ד

דרשת פרקי אבות

ובמשנתם. שלישית, למה פירט שבחר ב'בהם ובמשנתם'. רביעית, הלא מסכת אבות מיוסדת על קנין מדות טובות, ולמה הסמיך לה מאמרים שעוסקות במעלת מצוה יחידית של לימוד התורה.

ונראה בהקדם לבאר מה שהאריך הכתוב במצות זכירת מעמד הר סיני. רק השמר לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך וגו', יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחורב וגו', ואשמיעם את דברי אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים וגו', וההר בוער באש עד לב השמים (דברים ד-ט). וצריך ביאור מהו התועלת לזכור גם פרטי הדברים הללו, איך ההר בוער באש עד לב השמים.

ונראה כי חכמת התורה אינו דומה לשאר החכמות שיש בעולם שבני אדם הוגין ועוסקין בה, והוא, כי גם אחר שלמד האדם אותה חכמה, וניתוסף לו ידיעות רבות בחכמה זו, ונתעלה בחכמתו יותר משאר

שנו חכמים בלשון משנה, ברוך שבחר בהם ובמשנתם (אבות ו-א). ופירש רש"י ברייתא היא, ובלשון המשנה היא שנויה אבל אינה משנה. ומה שנו חכמים, רבי מאיר אומר. ומתוך שמאמרי פרק זה דברי אגדה הם, נהגו לאומרו בבית הכנסת עם שאר הפרקים הללו של מסכת אבות ע"כ. וביאורו כי פרק זה כוללת מאמרים מלוקטים מהגמרא מתנאים ואמוראים שצורפו למסכת אבות, והן מאמרים בגדולת מעלת לימוד התורה. ושנו חכמים ברייתא זו בלשון המשנה, היינו בלשון הקודש, ולא כדרך הגמרא שנכתבה בלשון ארמית. ומאחר שהזכיר התנא את החכמים ומשנתם, סיים עלה ברוך שבחר בהם ובמשנתם, כמאמר הכתוב (משלי יז) זכר צדיק לברכה.

ויש לדקדק כמה דיוקים, לאיזה צורך הקדים ששנו חכמים מאמרים אלו בלשון משנה, הלא כל רואה יראה זאת בעיניו שנשנים הם בלשון משנה. שנית, למה כאן דייקא סיים לשבח אותם, ברוך שבחר בהם

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

ברגשי גיל ושמחה ומתוך שבח והודי' להשי"ת, הננו מוגישים מעומקא דליבא, ברכת מזל טבא וגדיא יאה, קדם עטרת ראשנו

~ כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ~

לרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים נכדתו בת חלב"ג רבי אהרן ישעי' הלוי ראזנער שליט"א - דומ"ץ סאמבאטהעלי וראה"כ בקהלתינו הק'

בן הגה"צ אב"ד טערצאל שליט"א עב"ג החתן הרב ברוך בן הרה"ג רבי פנחס שלום אייכנשטיין שליט"א אב"ד חודורוב שיקאגא

בן כ"ק אדמו"ר מזידיטשוב שיקאגא שליט"א חתן הגה"צ ראב"ד אנטווערפן שליט"א למזל טוב

יהא רעווא שיזכה לשובע שמחות ורב תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עד ביאת גוא"צ בב"א.

ושמעתי מכ"ק אבא מארי זצ"ל שבעת שלמד בישיבתו של זקינו הגה"ק משאמלויא זי"ע, ביקר פעם האדמו"ר מקאסוב זצ"ל ביחד עם הגאון מבראשוב זצ"ל, וכאשר ראו את הגה"ק משאמלויא זי"ע שיצא כנגדם, אמר הגאון מבראשוב להאדמו"ר מקאסוב כי הוא מפליא מאוד את אור פני הגאון משאמלויא, שאור התורה מתנוצצת ומוזהיר מפניו, ואפשר לראות כי ממש נתהפך החומר לצורה. והשיב לו האדמו"ר ז"ל כי לפלא הוא כי גם הוא חשב זאת ברגע הזה, וגם בעיניו יפלא דבר הזה ע"כ. [ועיין בזה בהקדמת דרשות לחם שלמה אות כ"ד ובהערה שם].

ושמעתי פעם מדודי הגה"צ בעהמח"ס בית הלחמי זצ"ל, שפירש ואלה המשפטים אשר תשים 'לפניהם' (שמות כא-א), שיש ללמוד תורה בקדושה כזו שתהא ניכר שינוי על צורת הפנים, אשר חכמת אדם תאיר פניו, ועוז פניו ישנא (קהלת ח-א), וברש"י ישונה משאר הבריות, עד כי יראו מגשת אליו, כי קרן עור פניו (שמות לד-ל) ע"כ.

*

חז"ל תיקנו לשתות בליל פסח ארבע כוסות יין, שהם כנגד הארבע לשונות של הגאולה, (שמות ו-ו) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (ירושלמי פסחים י-א). ובאמת יש עוד לשון של גאולה שם בקרא, והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה לאברהם ליצחק וליעקב. וכתבו בספה"ק דלכן לא תיקנו כוס גם על לשון זה, משום שבעונותינו הרבים אנחנו שרויים בגולה תוך גולה, ואי אפשר בזמן כזה ליתן הודאה על ביאתנו לארץ. רק לזכר תיקנו כוס מיוחד לשמו של אליהו לזכרון, שיבשר לנו הגאולה במהרה עכ"ד.

וי"ש לומר עוד, דהנה במרדכי הקשה למה תקנו ארבע כוסות של 'יין' דוקא. ונראה כי תכלית יציאת מצרים היתה, ולקחתי אתכם לי לעם, וכמו שאמר ה' אל משה, בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה (שמות ג-ב). והנה התורה נמשלה ליין שנאמר (משלי ט-ה) ושתו ביין מסכתי (תנחומא אחרי י). ואיתא במדרש (שהש"ר ב) הביאני אל בית היין (שיר ב-ד),

בני אדם, מכל מקום תכונת נפשו ומדותיו וטבעי גופו, לא משתנה גם זיו כל שהוא, והוא נשאר בכל מדותיו הרעות, ותאותיו המאוסות, וחומר הגס, כמו שהיה מקדם. לא כן הלומד תורה, ויראת חטאו קודמת לחכמתו, התורה מהפך את חומרנו לצורה, מתעדן באכילתו ודיבורו והנהגתו, ומשנה מדותיו הרעות לטובה. וכמו שנאמר להלן במשנה (ו-א) 'ומכשרתו' להיות צדיק חסיד ישר ונאמן וכו', והוא צנוע וארך רוח, ופירשו בו שהוא מלשון הכשר כלים, שכשם שמגעילים את הכלי להוציא ממנו את האיסור הבלוע בו, כך אש התורה מוציאה ומכלה ממנו את הרע, ונהיה מוכשר להיות צדיק וחסיד, ומסתלקת הרעה שהיה שוכן בקרבו.

ולכן נאמר הלא כה דברי כאש נאום ה' (ירמיה כג-כט), ומימינו אש דת למו (דברים לג-ב), ואמרו חז"ל (ביצה כה:): דתיהם של אלו אש. והיינו כי האש שונה מכל שאר היסודות, שכל דבר שבא במגע עם האש, נעשה בו שינוי תיכף ומיד, שמתחמם יותר ויותר עד ששורפו, ומשתנה צורתו ותוארו שמקדם, או שמהפכו גם כן לכח אש, כמו גחלת של עץ או מתכות. וכן היא התורה הקדושה, כשהיא נלמדת עם יראת ה', לא להתחכמות, אלא תורה לשמה, משתנה כל מהותו של האדם, כאשר רואין בחוש אצל חכמי ישראל וצדיקים.

ומהאי טעמא במעמד הר סיני היה ההר בוער באש עד לב השמים, וידבר ה' אליכם מתוך האש, להורות על קדושת התורה, שיש ללמוד תורה עם יראת ה' שיפעול עליו תורתו שלומד כמו האש, שמכשרתו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן. ועל כן פירט הכתוב ואמר, 'השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך וגו', באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים', תכלית נתינת התורה היא לשנות את חומרנו ליראה אותי כל הימים. והיכן לימד ה' אתכם שזהו תכלית התורה, כי ההר בוער באש עד לב השמים, וידבר ה' אליכם מתוך האש, וכל זה להורות על מדריגת התורה, שדתייהם של אלו אש, שמהפכת ומשנה האדם הלומד, ומכשרתו להפוך גסות חומרנו לעדין הנפש.

ההתעלות בטבעו להיות צדיק חסיד ישר ונאמן, נשאר בו גם אחר ששכח תלמודו. ולכן הזהירו בזקן ששכח תלמודו, כי ה' בוחר לא רק את התורה שמונח בהחכם, אלא גם בהחכם עצמו, שגופו נתעלה להיות שונה משאר בני אדם.

ואיתא בגמרא (פסחים סח:) רב יוסף ביומא דעצרתא [היה מצוה לאנשי ביתו להכין לו סעודה] אמר עבדי לי עגלא תלתא [שלישי לבטן, ומובחר הוא], אמר אי לאו האי יומא דקא גרים [שלמדתי תורה ונתרוממתי], כמה יוסף איכא בשוקא [הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף, ומה ביני לבינם] ע"כ. ויש להבין למה רק רב יוסף עשה כן ולא שאר תלמידי חכמים. ומהו הלשון דקאמר האי יומא 'דקא גרים'. וכמדומה שראיתי לפרש, דאיתא בגמרא (נדרים מא.) דרב יוסף חלש איעקר ליה למודיה, עד שהוצרך אביי לחזור לפניו לימודו ע"כ. ואם כן במצב כזה לא היה לרב יוסף מה לשמוח בתורתו, שהרי נשכח ונתעקר ממנו. אמנם המדות טובות שרכש בלימודו, עדינות נפשו, התהפכות החומר לצורה, כל זה נשאר אצלו גם להלאה. ואכילתו ודיבורו והנהגתו עדיין היה מורם מכל העם. ולכן כאשר בא יומא דעצרתא, ונפשו כואבת על תורתו ששכח, אף על פי כן אמר עבדו לי עגלא תלתא, כי גם במצב כזה יש לי על מה לשמוח, דאי לאו האי יומא 'דקא גרים', שהתורה גורמת להכשיר ולשנות את גופו של האדם, הרי במצב כזה ששכחתי לימודי, כמה יוסף כאלו איכא בשוקא. אבל על ידי התורה, גם כאשר נעקר תורתי ממני, עדיין אינני דומה לשאר בני אדם בשוקא, כי העדינות של תורה נשאר בי גם להלאה.

וזהו שהשמיענו התנא 'שנו חכמים בלשון משנה', שהחכמים שלומדים תורה בלשונם, הם משתנים במהותם ממה שהיו מקודם. אין הם רק כארגז שמונח בו התורה, אלא כה דברי כאש, שמהפכת כל דבר שנוגע בה. ותורה נמשלה ליינ שמשנה כל מהותו ותוארו כשנכנס למרתף של יין, ומשתנים הם לסוג אנשים אחרים בלימודם. ולכן כאשר הקב"ה בוחר בחכמי ישראל, לא רק שבוחר בתורתם שמונח במוחם, אלא ברוך אשר בחר 'בהם' ובמשנתם, שחוץ ממשנתם הוא

אמרה כנסת ישראל הביאני הקב"ה למרתף גדול של יין, זה הר סיני ע"כ. ולכן תיקנו ההודאה על הגאולה שתאמר על היין, להורות כי זהו התכלית של והוצאתי והצלתי, כדי שנגיע לקבלת התורה בסיני, מרתף של יין. ואם כן עצם תיקון הד' כוסות על 'יין', מורה על ולקחתי אתכם לי לעם, וחוץ מזה הרי יש עוד ארבע לשונות של גאולה, ולכן תיקנו כנגדה ארבע כוסות, ושפיר יש בזה זכר לכל החמשה לשונות של הגאולה, ארבע כוסות על ארבע לשונות, והיין הוא על ולקחתי אתכם לי לעם, וזהו התכלית של כל שאר ארבע לשונות של הגאולה.

ונראה דטעם שנמשלה תורה ליינ דייקא, כי יין שונה מכל שאר המשקאות שאדם שותה, שמרוה רק צמאונו, אבל לא עושה שינוי בעצם מהותו ותוארו של האדם. לא כן יין מהפך את האדם, הוא נעשה מתחלה שמח ועליו טוב לב, דיבורו משתנה, תוארו פניו ומראהו משתנה, וכל מה ששותה יותר, השינוי הוא ביותר, וזהו גם כן כח התורה לשנות את האדם, הביאני אל בית היין, התורה הקדושה היא מרתף של יין.

*

ובזה יש להבין מה שאמרו חז"ל (ברכות ח:) אמר ליה רבי יהושע בן לוי לבריה, הזהירו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו, דאמרינן לוחות ושברי לוחות מונחות בארון ע"כ. ובירושלמי (מועד קטן ג-א) זקן ששכח תלמודו מחמת אונסו, נוהגין בו כקדושת ארון ע"כ. דהנה התורה הקדושה מחייבת לכבד תלמידי חכמים, והדרת פני זקן (ויקרא יט-לב), זה שקנה חכמה (קידושין לב.). ובפשטות הכוונה, כי בהיות שמוחו של החכם מלא חכמה תורת ה', יש לכבד את התורה שיש בתוכה. אך באמת לא כן הוא, אלא הקב"ה בוחר גם בעצם גופו של התלמיד חכם, שהרי גם כאשר שכח תלמודו, יש עדיין חיוב לכבדו.

וביאורו הוא, כי הלומד תורה עד שמתעלה להיות חכם, עצם מהות גופו נשתנה למעליותא להיות קודש, התורה שלמד הכשירו להיות חפץ של קודש. וכמו שהאש משנה כל מה שנוגע לה, כן היא התורה. מדותיו הנעלות, הפרישות מתאות הגוף,

מהם פרק המתאמת למסכת אבות שבנויה על תיקון המדות, ולמה סידר כאן פרק העוסקת במעלת לימוד התורה, ועל זה בא התשובה, כי כדי שהמדות טובות יהיו קנין בנפש, להפוך ולשנות טבעו כולו לטוב, לזה זוכין רק כאשר נפשו שקוע בלימוד התורה, ושנו חכמים בלשון משנה, רק על ידי שלשונם עוסקת תמיד בתורה נשתנה כל מהותם, וברוך שבחר בהם ובמשנתם, שגם בגופם בחר ה', שהם נעשו מעוטרם על ידי התורה במדות ומעלות נשגבות.

בוחר בהם בעצמם, שגם כאשר שוכחים משנתם מחמת אונס, הוא בוחר בגופם, כי הם נעשים חפץ של קודש, שהתורה הפך אותם כל כולו להיות סוג אדם אחר ממה שנולד.

ולכן הקדים התנא הקדמה זו קודם התחלת הפרק הלו העוסקת בחשיבות לימוד התורה, שלא תקשה לך, הרי יש עוד כמה מאמרים מתנאים ואמוראים העוסקות בחשיבות של 'מדות טובות', שהיה יכול לסדר

בסעודה שלישית

וגם פירשו, כי העינים והאזנים המה השערים לגופו של אדם, שכמו שכניסת האדם לביתו ולחצירו הוא דרך השער, כן כל עניני עולם נכנסים לתוך האדם על ידי השערים הללו, כי עין רואה והלב חומד, וכל מה שמדברים בעולם נכנסים לתוכו בשמיעתו. וכל אחד צריך להיות השופט והשוטר על עצמו, שופטים ושוטרים תתן לך, על שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך, וזה יהיה לשבטיך, להעניש עצמו בשבט כאשר יעבור על דברי השופט.

*

והנה אמרו חז"ל (שם) כל המוכיח את חברו לשם שמים זוכה לחלקו של הקדוש ברוך הוא [למחיצתו, כלומר בתוך מחיצתו] שנאמר (משלי כח-כג) מוכיח אדם אחרי [מוכיח אדם הרי הוא אחרי, כלומר עמי]. ולא עוד אלא שמושכין עליו חוט של חסד, שנאמר חן ימצא ממחליק לשון ע"כ. והענין הוא, כי האומר תוכחה לחבירו צריך סיעתא דשמיא שיתקבלו דבריו, כי לא מכל אחד אדם מרוצה לקבל תוכחה. ולא עוד אלא שלפעמים נעשה שונא להמוכיח על ההעזה שהיה לו לבקר את מעשיו ולהוכיחו. ולכן הבטיחו לנו חז"ל שלא יחוש המוכיח, שאם כוונתו לשם שמים, חן ימצא, והאדם שיש לו חן מתקבלים דבריו ברצון, וישאר גם להלאה לו אוהב נאמן.

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו', לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שוחד, כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים, צדק צדק תרדף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך, לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלקיך אשר תעשה לך (טו-יח). ויש לדקדק דלכאורה תיבת 'לך' מיותר, הן בתחלת הפרשה, שופטים ושוטרים תתן לך, והן בפרשה שאחריה, לא תטע לך אשרה. והנה המפרשים פירשו, כי חוץ מעצם המצוה להעמיד שופטים בהיות בני ישראל בארצם, נכלל בזה שבכל עת וזמן, גם בהיותנו בגולה, מוטל על כל אחד מישראל להתדבק בחכמי ישראל, ולקבל על עצמו רב ושופט שיהא נכנע תחתיו לקבל ממנו הדרכה ומוסר, ושופטים ושוטרים תתן לך, גם כאשר אין מינוי שופטים בשעריך, תקבל זאת על עצמך להיות נכנע תחת השופט אשר יהיה בימך.

ועל זה סיים הכתוב, צדק צדק תרדוף, הלך אחר בית דין יפה, למען תחיה וירשת את הארץ, כמאמר (תמיד כח). איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם, יאהב את התוכחות, שכל זמן שתוכחות בעולם, נחת רוח באה לעולם, טובה וברכה באין לעולם, ורעה מסתלקת מן העולם שנאמר (משלי כד-כה) ולמוכיחים ינעם ועליהם תבא ברכת טוב ע"כ. ולכן כאשר תמנה עליך שופטים ושוטרים שיאמרו לך תוכחה, אז תחיה וירשת את הארץ.

ובגמרא (מגילה יג.) ותהי אסתר נושאת חן בעיני כל רואיה (אסתר ב-טו), מלמד שכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו ע"כ. והיינו שכל עם יש לה מהותה ואופן הנהגתה, וכאשר נפגשים בני אדם מעמים שונים יש קצת מרחק ביניהם, לא כן הוא כאשר הם בני עם אחד. ואסתר נושאת חן שלכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו. וברכה זו יש להמוכיח את חבירו לשם שמים, מוכיח אדם אחרי חן ימצא, שלא יהא ריחוק בין המוכיח לחבירו, ויתקבלו דבריו כמו מפי אוהב.

ונראה דזה נכלל גם במה שאמרו שזוכה לחלקו של הקב"ה, כי כל מעלות שבעולם יוכל האדם לעשות פעולות השתדלות להשיגו, כגון עשירות, שעוסק במסחר ומצליח, ולא עוד אלא שהבחירה בידו להשיגו באיסור, בגניבה וגזילה. לא כן נשיאת חן, אי אפשר לאדם לעשות שום פעולה להשיג חן, וזהו רק מתנת אלקים שחונן לאוהביו, וחנותי את אשר אחון (שמות לג-ט). ואם כן נשיאת חן זהו חלקו של הקב"ה, שאין ביד האדם כלל להשיגו, אלא מתנת אלקים הוא.

*

ונראה עוד במה שאמרו כל המוכיח את חבירו 'לשם שמים' וכו'. דהנה עיקר חשיבות המצוה היא כאשר האדם עושהו מתוך אהבת ה' ויראתו, בלתי לה' לבדו, בלי שום פניה ותועלת לטובת עצמו, ומצוה בלא דחילו ורחימו לא פרחית לעילא. ומבואר בחובות הלבבות (שער יחוד המעשה פרק ד') כי העובד ה' בפניות, הרי זה כעובד עבודה זרה בשיתוף, שמכוין במעשיו לעבוד או גם את אחרים או את עצמו. ויש לומר דזה מרומז בפרשתנו, לא תטע לך אשרה אצל מזבח ה' אלקיך אשר תעשה לך, כי בדרך כלל הכתוב קורא עבודה זרה בשם אשרה, וכמו שנאמר (דברים יב-ג) ואשריהם תשרפון באש. והמזבח הוא מקום העבודה לה', להקריב קרבנות. ואם מכוין איזה תועלת עצמי בשעת העבודה, הרי זה בחינת אשרה. ועל כן הזהיר הכתוב, לא תטע לך אשרה אצל מזבח ה', שכאשר אתה עוסק בעבודת קונך, לא תעבוד בפניות שהיא כאשרה. וזה לא תטע לך אשרה, מה שאתה מתכוין בעבודתך

לתועלת עצמך, לא תהא בזה כנוטע אשרה, בעת עמורך אצל מזבח ה'.

ודימה זה לאשירה דייקא, כי פסל של כסף וזהב ועץ העשוי לעבודה זרה, היא ניכר לכל שזהו לעבודה זרה, אבל אילן הנטוע שעובדין לעבודה זרה, לא ניכר כלל מבחוץ, כי יש לו גזע וענפים ועלים כמו שאר אילנות. וכן הוא בעובד עבודת ה' עם פניות, הוא לומד ומתפלל ועושה צדקה כמו שאר בני אדם, אבל בתוכו צפונה מחשבת פניה, שהוא כאשרה שנעבד לעבודה זרה.

והנה כאשר האדם חוטא ועובר על אחת ממצות ה', בקל הוא מתעורר לשוב על מה שהמריד לה', אבל באמת יש לשוב גם על המצות שעשינו, שאינם בדחילו ורחימו כראוי, מלאים עם פניות שונות, וכמו שפירש בעשרה מאמרות להרמ"ע ז"ל, כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז-כ), דלכאורה אשר יעשה טוב הוא מיותר. אך הפירוש הוא, שאפילו במעשה המצות שעושים יש בהם כמה וכמה חסרונות, וזהו שאמר שאין צדיק אשר יעשה מעשה טוב בלא חטא וחסרון (מובא בספה"ק אגרא דפרקא אות נד ע"ש). ובנועם מגדים (פ' עקב) כתב לפרש ממרים הייתם עם ה' (דברים ט-כד), דרצה לומר 'עם ה', בעבודתו ובקיום מצותיו היינו ממרים.

ובאגרא דכלה (פ' דברים) פירש, רב לכם טוב את ההר הזה פנו לכם צפונה (דברים ג-ג), דהנה היצר הרע נקרא הר כמו שאמרו חז"ל (סוכה נב.) שצדיקים נדמה להם כהר, ונקרא גם כן צפוני כמו שכתוב (יואל ב-כ) ואת הצפוני ארחיק מעליכם, והנה כשמפתה לעבור עבירות גדולות בפועל נקרא הר שהוא נראה בחוש שהוא עבירה, ובחינת צפוני הוא שמצפין את עצמו בעשיית המצות ותורה ועבודה לעשותן בפניות וגיאיות ומחשבה זרה, והעבירות הללו הם רחוקים יותר מתשובה מהעבירות הגדולות הנגלים, כי על הנגלות תיכף אחר התמלאות תאותו יודע שחטא ומתחרט, מה שאין כן על העבירות הצפונים הנ"ל, שבאמת הם עבודה זרה ממש והוא סובר שעשה מצות על כן הוא רחוק

וזהו המוכיח את חבירו 'לשם שמים', גם על קיום המצות שעושים לשמים הוא מוכיח, שיהיו כולו מוקדש רק לה' לשם שמים, זוכה לחלקו של הקב"ה, שנאמר מוכיח אדם 'אחרי', שמוכיחו גם בהדברים שהולך אחרי, חן ימצא ממחליק לשון.

*

גם נרמז במה שאמר שופטים ושוטרים תתן 'לך', בהקדם לבאר הכתוב (תהלים כז-ד) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתני בבית ה' כל ימי חיי, כי בדרך כלל שעות היום נחלקים, חציו לכם וחציו לה', זמנים שעוסק בתורה ועבודה, זמנים שנותן לדברים גשמיים, לאכילה ושתיה ושינה ומשא ומתן. אבל המקיים בכל דרכיך דעהו (משלי ג-ו), שמכוין בכל עניני גשמיים לשם שמים, אוכל ושותה וישן כדי שיהא לו כח לעבודת בוראו, ומשאו ומתנו לפרנס בני ביתו שיוכל לגדלם לתורה, הרי כל יומו חטיבה אחת של עבודת ה'. וכמו דאיפסק בשלחן ערוך (או"ח סימן רלא) שבכוונה זו עובד את בוראו תמיד. ועל זה ביקש דוד, שלא יהיו ימיו חלוקים מקצתם לדברים גשמיים ומקצתם לעניני רוחניים, אלא 'אחת' שאלתי מאת ד', שכל ימי חיי יהיו רק אחת, שיתעלה במדריגה זו להפוך הכל לרוחני להיותו עובד את בוראו תמיד. ושבתני בבית ה' כל ימי חיי, שיוכל ליישב את כל ימי חיי שיהיו בבית ה', והוא על ידי קיום בכל דרכיך דעהו.

וכאשר האדם נותן על שערו שופטים ושוטרים, להיות הכל כמצות ה', אז שופטים ושוטרים תתן 'לך', ישים אותם גם על עניני הרשות הנכללים בתיבת 'לך', צורכי הגשמיים של גופו, לתת גם עליהם שופט, לעשות הכל לשם שמים, ושפטו את העם משפט צדק.

מתשובה. וזהו שאמר רב לכם טוב את ההר הזה, רצה לומר די לכם שאתם מדקדקים דוקא לשוב על העבירות הנגלות דמיון ההר הנגלה בגדלות לעין כל, פנו לכם צפונה, להתבונן על הפיתויים הצפונים במעשה המצות הנעשים שלא לשם שמים ומיחשב כעובד עבודה זרה, על זה תדקדקו לשוב עכ"ל"ק.

ושמעתי מכ"ק אדמו"ר מקלוצענבורג זצ"ל שפירש מה שאומרים בוידוי, שאין אנו עזי פנים וקשי עורף לומר לפניך ה' אלקינו צדיקים אנחנו ולא חטאנו, אבל אנחנו ואבותינו חטאנו. דלכאורה מי שיאמר שצדיק הוא, אינו רק עז פנים אלא שקרן וכזבן. אך הכוונה, כי בודאי יודעים אנו שאנחנו מלאים פשע ועון. אך יתכן היה לומר כי על כל פנים המצות שעשינו ישרים ונכונים המה, ועל זה אין אנו צריכין להתוודות. ולכן אומרים שאין אנו עזי פנים לומר 'לפניך ה' אלקינו', כאשר היינו עומדים בעבודת ה' לפניך, אז על כל פנים היינו צדיקים, אבל אנחנו ואבותינו חטאנו גם בעבודת ה' שלנו, גם כאשר עמדנו לפניך ה' אלקינו.

וכ"ק אבא מארי זצ"ל (בהגדה חדש האביב בפסקא קדש ורחץ) כתב לרמז במאמרם (פסחים קיג.) שלשה מנוחלי העולם הבא וכו', דמשייר מקידושא לאבדלתא, דהכוונה היא כי ענין ההבדלה היא להבדיל בין קודש לחול, אבל צדיקים מבדילים גם מן הקודש שלהם לשום אותם ביחד עם החול, שפוסלים תמיד מעשיהם, כי עבודתם אינם בשלימות הראוי. וזהו שאמרו דמשייר גם מקידושא לאבדלתא, שמבדיל גם מהדברים המקודשים לחול, ולכן הוא מנוחלי העולם הבא ע"ש.

ולכן התוכחה של המוכיח צריכה להיות לא רק על חטאים, אלא גם על המצות שעושים, להשתדל יותר בעשיית המצות כראוי וכנכון לפני מלך רם ונשא.

הגליון הזה נתגרב על ידי

מוה"ר ר' משה יוסף הכהן האפמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במענו בנישואי בתו למול טוב	מוה"ר ר' שרגא צבי שפימן הי"ו לרגל השמחה השרויה במענו בנישואי בתו למול טוב	מוה"ר ר' דוד שאהנבערגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במענו בנישואי בנו למול טוב	הרה"ג שמשון ראובן שלי"א לרגל השמחה השרויה במענו בנישואי בתו למול טוב
מוה"ר ר' יונה לעפקאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במענו בתולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' הערשל זיכערמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במענו בתולדת בנו למול טוב	מוה"ר ר' שלמה צבי זינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במענו בהבנם בנו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' מאיר סאלאמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במענו בתולדת בנו למול טוב